

Metodiskais materiāls „Metodika par jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšanu”

**Kristīna Veidemane & Anda Ruskule
Baltijas Vides Forums**

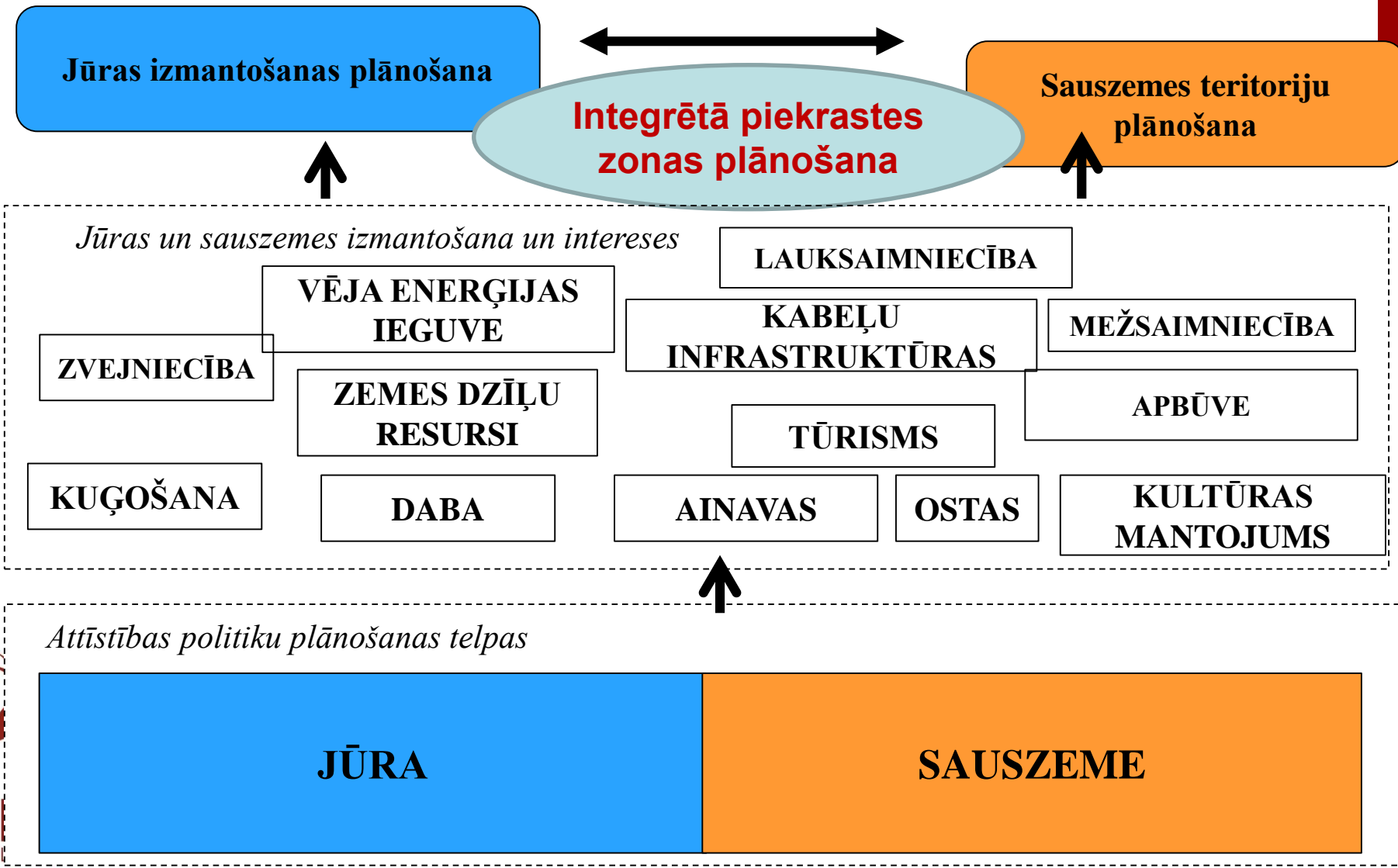
28.03.2014 Saulkrasti

Saturs

- Metodikas pamatojums konteksts
- Metodikas izstrādes mērķi un pieeja
- Metodikas testēšana pilotteritorijā
 - Analizētās jomas/tēmas; saistītie esošie un potenciālie jūras izmantošanas;
 - Mijiedarbības un funkcionālā sasaiste
 - Funkcionālās sasaistes piemēri
- Pašvaldību funkcijas jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšanā
- Valsts interešu teritorijas
- Kopsavilkums par risinājumiem

Funkcionālās saskaņotības nepieciešamība

ES politikas

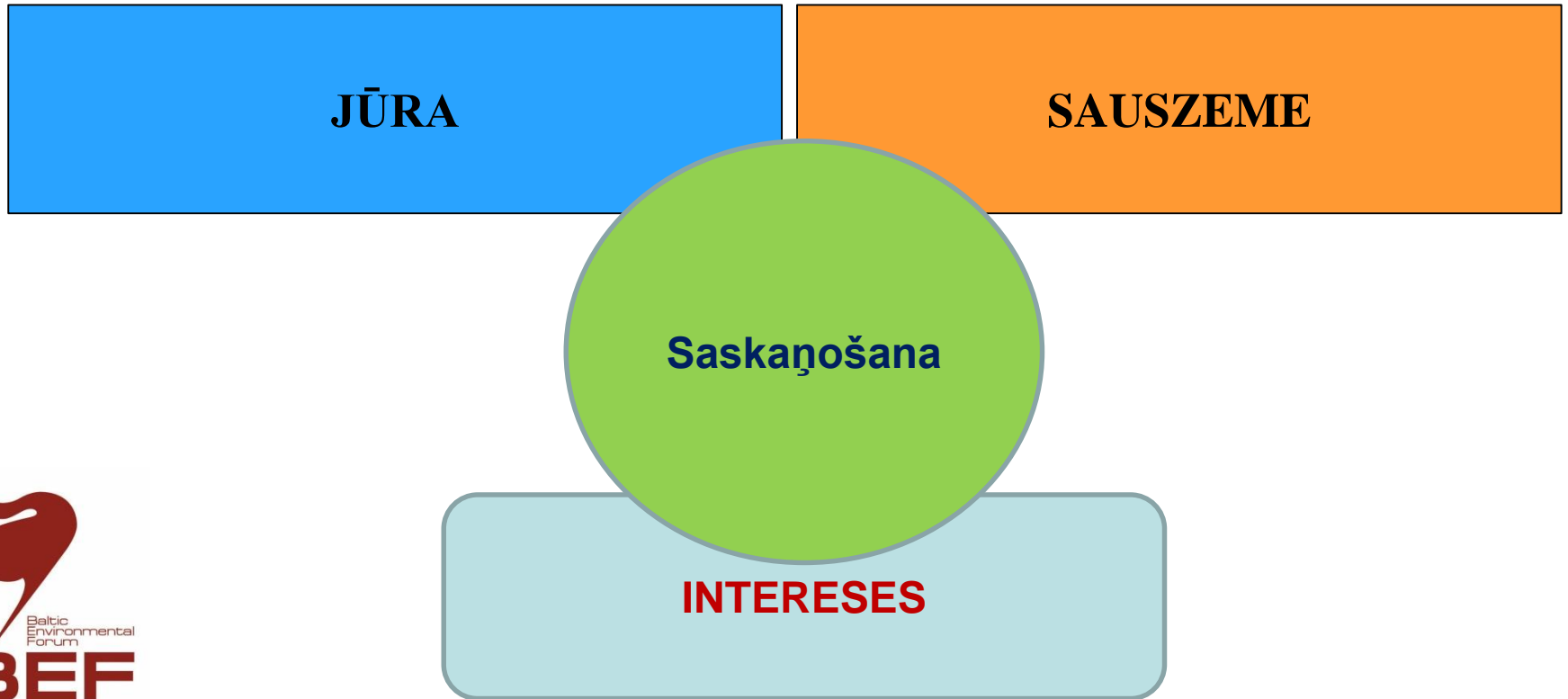
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas piekšlikums (2013), ar ko izveido jūras telpiskās **plānošanas** (JTP) un integrētās piekrastes **pārvaldības** (IPP) satvaru:
 - mērķis ir veicināt jūras un piekrastes **darbību ilgtspējīgu izaugsmi** un piekrastes un jūras **resursu ilgtspējīgu izmantošanu**, izveidojot satvaru, kas ļautu efektīvi īstenot jūras telpiskos plānošanu ES ūdeņos un integrēto piekrastes pārvaldību dalībvalstu piekrastes teritorijās.
 - plānojumus un stratēģijas **ieviešot kopā**, tiek uzlabota jūras un sauszemes **mijiedarbības** plānošana un pārvaldība
 - Direktīvas **pievienotā vērtība** – sasaistīt jūras plānošanu ar piekrastes zonas pārvaldību, kas ir **savstarpēji papildinoši instrumenti**

Latvijas normatīvie akti

- Teritorijas attīstības plānošanas likums (01.12.2011, ar grozījumiem no 12.03.2014)
 - **Definīcija: jūras plānojums** ir nacionālā līmeņa ilgtermiņa teritorijas attīstības **plānošanas dokuments**, kurā noteikta **jūras izmantošana**, ņemot vērā funkcionāli ar jūru saistīto sauszemes daļu.
 - **16.pants:** "(1) Jūras plānojumā nosaka jūras izmantošanu, ņemot vērā ar **jūru** (*iepriekš. red. - ar teritoriālajiem ūdeņiem*) **funkcionāli saistīto sauszemes daļu** un **saskaņojot** dažādu nozaru un pašvaldību **intereses** jūras izmantošanā"

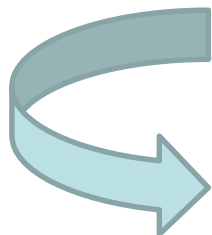
• MK noteikumi nr. 740 "Jūras plānojuma izstrādes, ieviešanas un uzraudzības kārtība" (30.10.2012.)

Atslēgas vārdi

Metodikas izstrādes mērķi

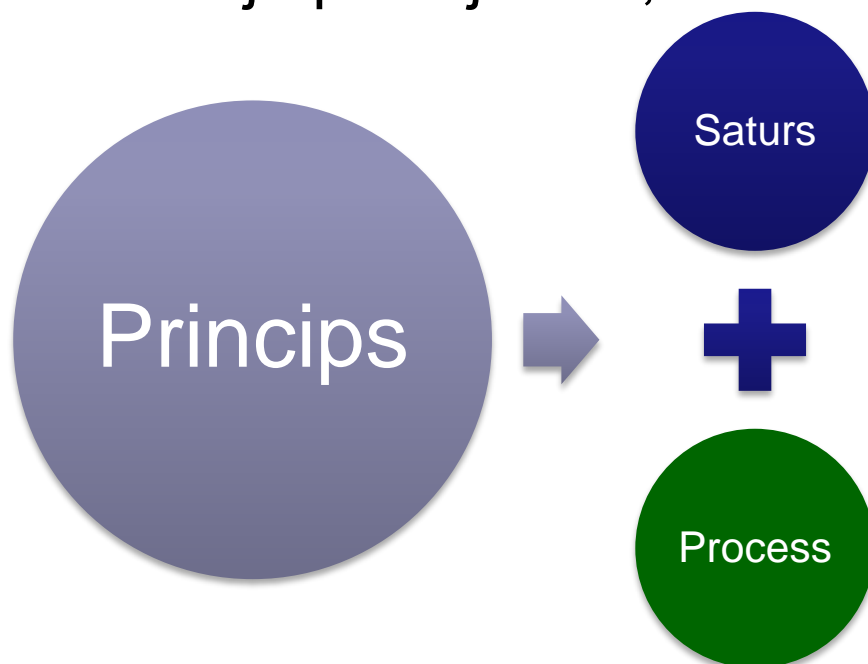
- veicināt ilgtspējīgu sauszemes un jūras telpiskās plānošanas savstarpējo sasaisti
- sniegt metodiskos ieteikumus nacionālās telpiskās plānošanas politikas pilnveidošanai

Metodisks materiāls (90-120 lpp) - visu administratīvo līmeņu teritoriju plānotājiem; netieši arī nozaru attīstības plānotājiem

Metodikas pieeja

- Sauszemes un jūras izmantošanas **sasaistes nodrošināšana** nav jāuztver kā atsevišķs plānošanas process, bet **principi**, kas jāīsteno, izstrādājot gan jūras gan sauszemes teritoriju plānojumus, kā arī nozaru politikas.

Galvenie **procesa** soļi principa ieviešanā plānošanas gaitā

Galvenie **saturiskie** soļi principa ieviešanā

1. Raksturot sauszemes un jūras izmantošanas veidus

3. Noteikt funkcionālo sasaisti un atkarību starp izm. veidiem

2. Noteikt savstarpējās ietekmes/mijiedarbības jomas (izmantošana, sektori)

4. Atrast risinājumus (telpiskus, juridiskus) dažādos līmeņos

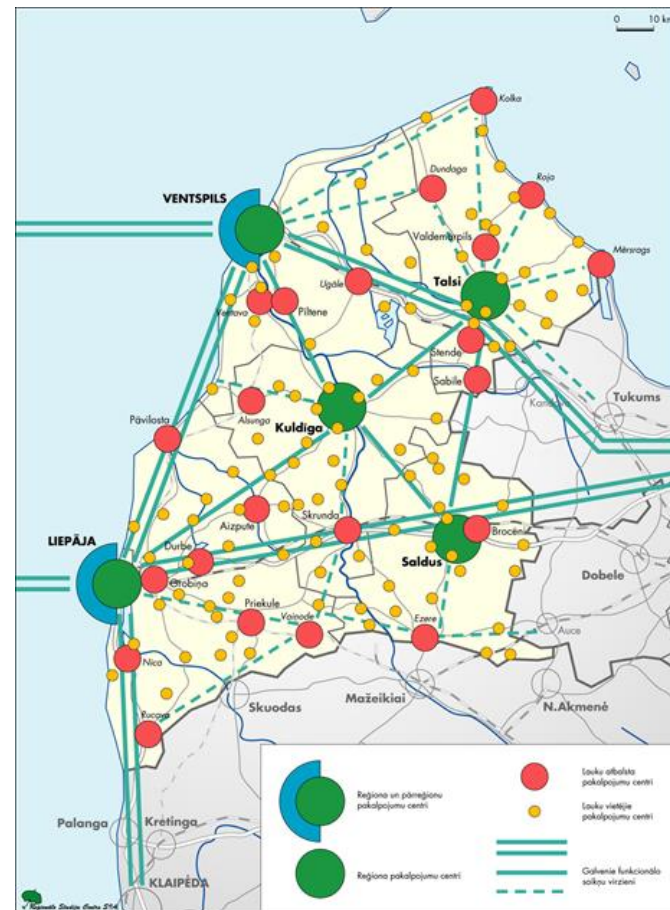
Pilotteritorija

- Liepājas pilsēta
- Grobiņas novads:
 - Medzes pagasts
- Pāvilostas novads:
 - Vērgales pagasts
 - Sakas pagasts
 - Pāvilostas pilsēta

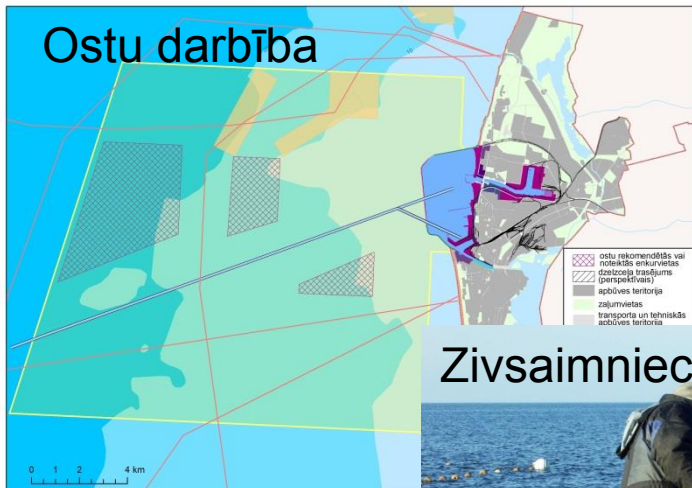
Raksturot jomas (izmantošanas veidi un intereses), ko ņemt vērā, nosakot funkcionālo sasaisti starp piekrastes sauszemes daļu un jūru

Apbūves teritorijas un attīstības tendences

Esošā saimnieciskā darbība

Ostu darbība

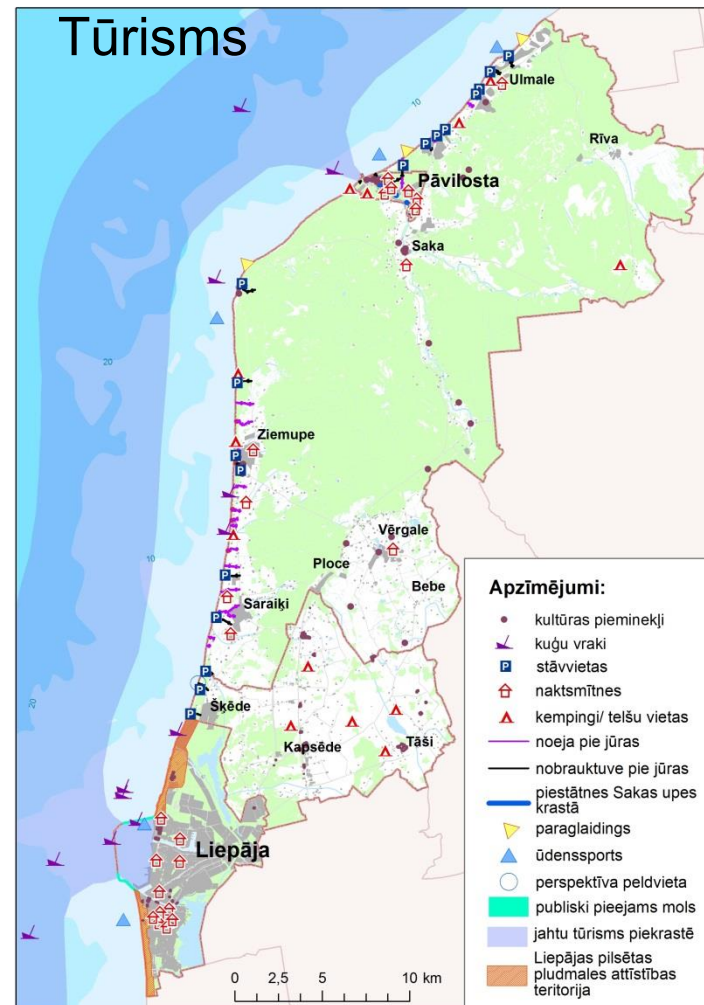
Zivsaimniecība

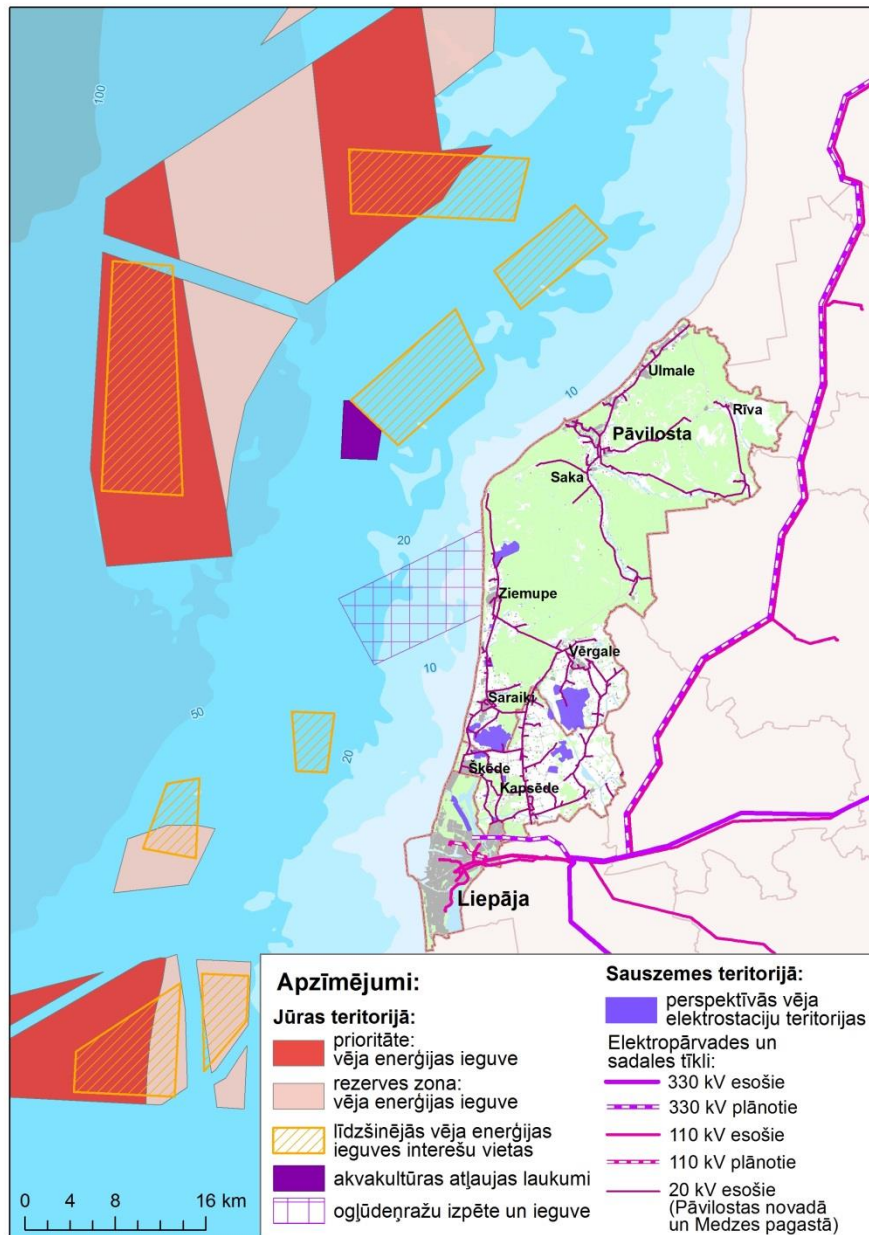

Aizsardzība

Tūrisms

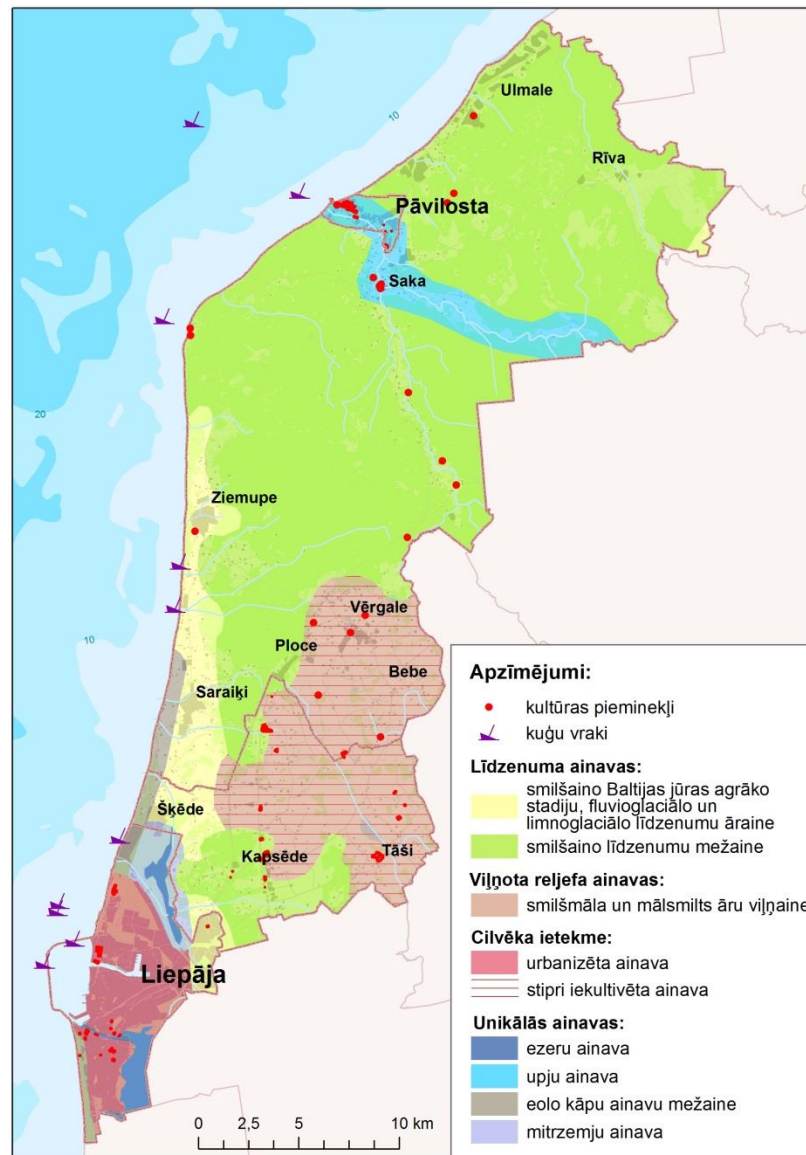
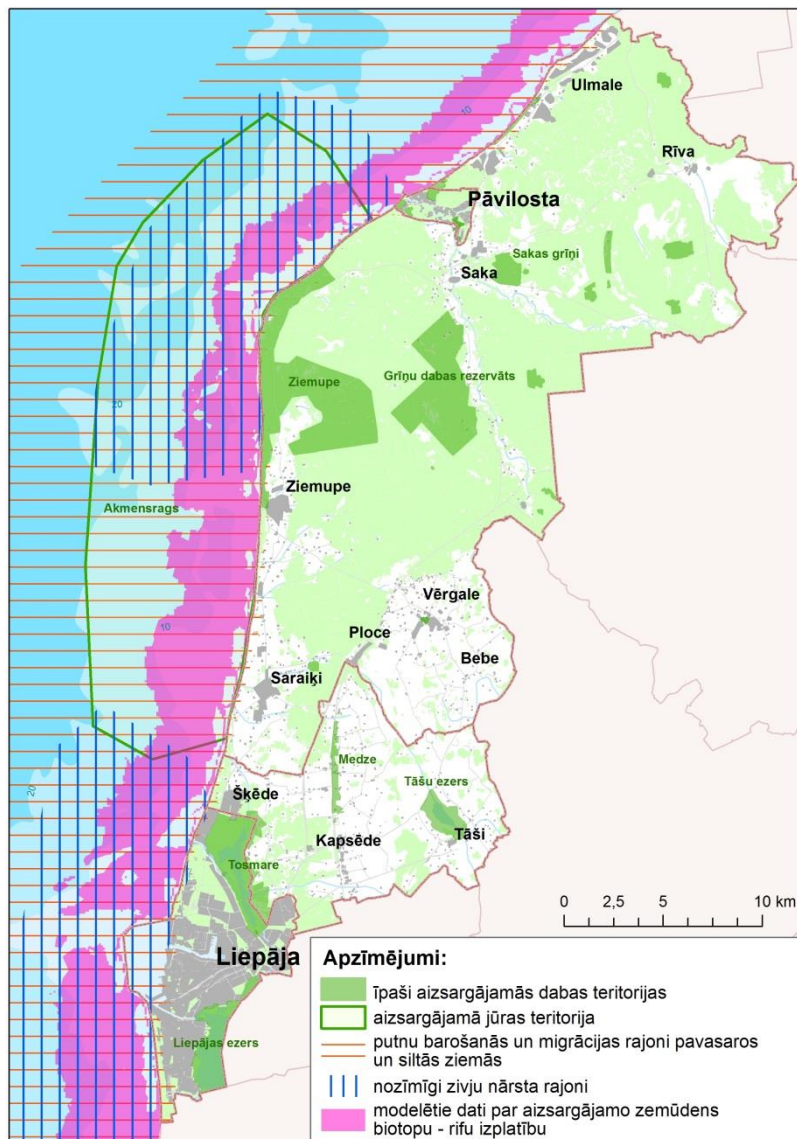

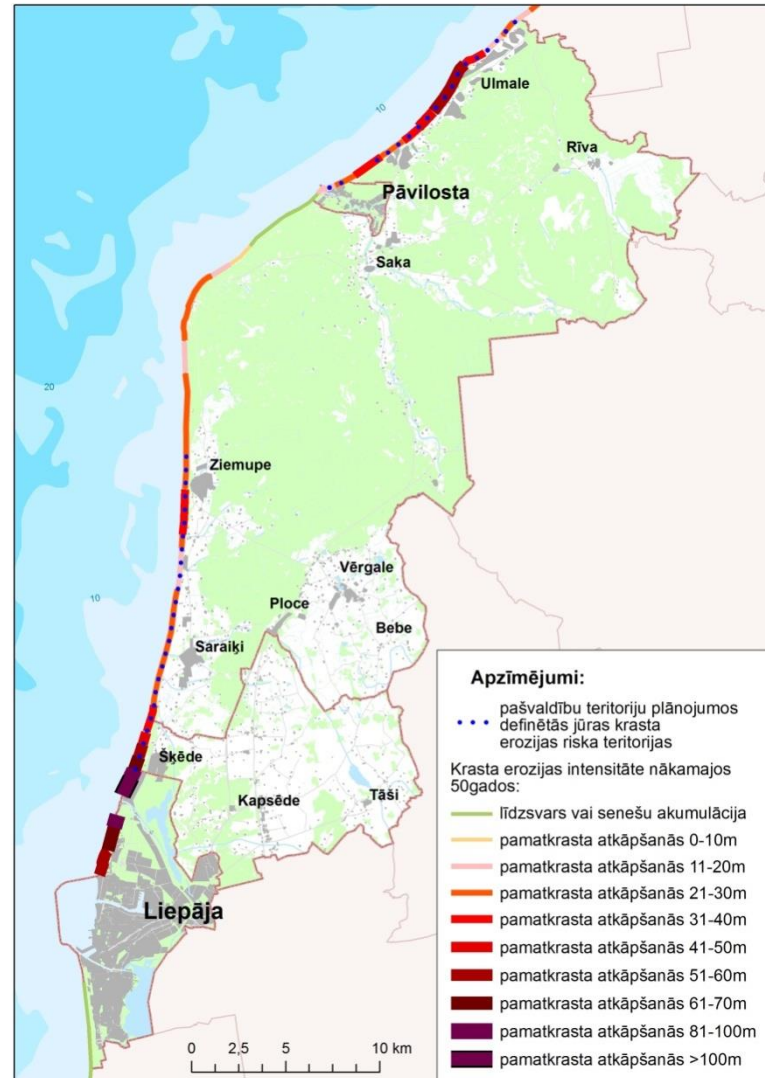
Potenciālās jūras telpas izmantošanas intereses (vēja parki, naftas ieguve, akvakultūra)

un ar tiem saistītā piekrastes infrastruktūra (elektropārvades un sadales tīkli)

Dabas vērtības, ainava, kultūrvēstures mantojums

Vides stāvoklis, slodzes, erozijas riski

Identificētās mijiedarbības piekrastes telpas izmantošanā

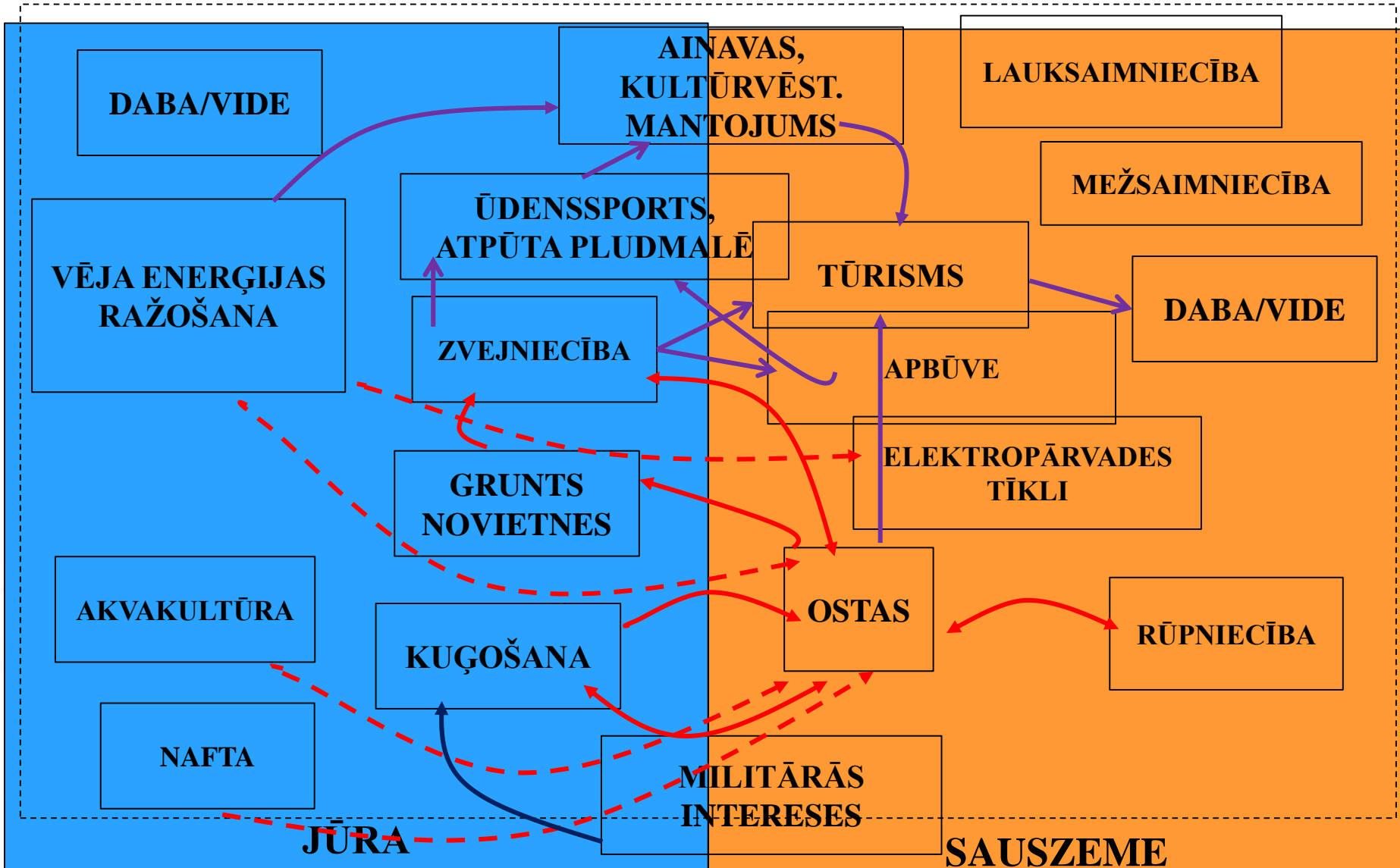
Ostu darbība	<ul style="list-style-type: none"> + piestātnes rūpnieciskās zvejas kuģiem, jahtām + tūristu piesaiste caur pasažieru pārvadājumiem - pludmales pieejamība, ūdenssporta un atpūtas iespējas - kuģu ceļu padziļināšanas un grunts izgāztuvju ietekme uz zemūdens biotopiem - hidrotehnisko būvju ietekme uz krasta eroziju, piekrastes biotopiem un apbūvi
Apbūve un piekrastes infrastruktūra	<ul style="list-style-type: none"> + vasaras mājas, tūristu naktsmītnes, transporta un piekrastes infrastruktūra, kā priekšnosacījums tūrisma attīstībai + nobrauktuves operatīvajam transportam – zvejas laivu un lomu izvešana krastā +/- galvenās atpūtnieku/tūristu koncentrācijas vietas - iespējama negatīva ietekme uz piekrastes ekosistēmu - neattīrītu notekūdeņu ietekme uz piekrastes ekosistēmu un atpūtas iespējām - blīva piekrastes apbūve aizšķērso ceļu potenciāliem kabelvadiem no jūras
Zemūdens kultūras mantojums	<ul style="list-style-type: none"> - apdraud jebkura darbība, kas ietēmē jūras grunti, kā arī nekontrolēta niršana, izlaupīšana + atsevišķās izpētītās, nirējiem piemērotās vietās iespējams veidot «zemūdens parkus»

Identificētās mijiedarbības piekrastes telpas izmantošanā (2)

Aizsardzība (jūras novērošanas sistēmas)	<ul style="list-style-type: none"> + operatīvā informācija par kuģu avārijām - stacionāras konstrukcijas teritoriālajos ūdeņos rada traucējumus jūras novērošanas sistēmas darbībā - stacionāras konstrukcijas nav pieļaujamas militāros mācību poligonos
Vēja parki jūrā	<ul style="list-style-type: none"> + būvniecība un apkalpošana saistīta ar ostas pakalpojumu izmantošanu +/- novietojums atkarīgs no pieslēguma iespējām sauszemes elektropārvades tīkliem - samazina zvejai pieejamās platības - iespējama negatīva ietekme uz piekrastes ainavu, zemūdens biotopiem, putnu migrāciju
Naftas ieguve	<ul style="list-style-type: none"> + būvniecība un apkalpošana saistīta ar ostas pakalpojumu izmantošanu - potenciāli negatīva ietekme uz jūras vidi kvalitāti un ekosistēmu
Akvakultūra	<ul style="list-style-type: none"> + būvniecība un apkalpošana saistīta ar ostas pakalpojumu izmantošanu +/- ietekme uz jūras vidi kvalitāti

Funkcionālā sasaiste: skats no krasta/jūras

Jūras un sauszemes izmantošana un intereses

DABA/VIDE

AINAVAS,
KULTŪRVĒST.
MANTOJUMS

LAUKSAIMNIECĪBA

VĒJA ENERĢIJAS
RAŽOŠANA

ŪDENSSPORTS,
ATPŪTA PLUDMALĒ

MEŽSAIMNIECĪBA

ZVEJNIECĪBA

TŪRISMS

DABA/VIDE

APBŪVE

GRUNTS
NOVIETNES

ELEKTROPĀRVADES
TĪKLI

AKVAKULTŪRA

KUĢOŠANA

OSTAS

RŪPNIECĪBA

NAFTA

MILITĀRĀS
INTERESESES

JŪRA

SAUSZEME

Funkcionālās sasaistes nodrošināšanas piemēri

Funkcionālās sasaistes risinājumi starp ostas darbību un atpūtas infrastruktūru

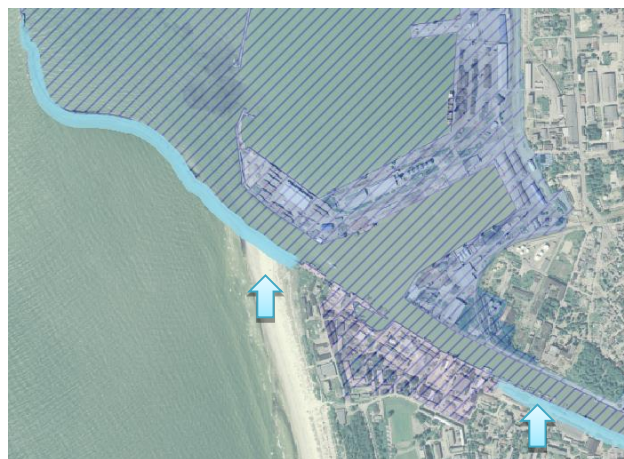
Mērķis: attīstīt pilsētas ūdensmalu un tādejādi dažādot uzņēmējdarbības un atpūtas iespējas

Saskaņojamās jomas:

- **publiskā piekļuve** ziemeļu un dienvidu moliem
- publiskā piekļuve ūdeņiem ostas teritorijā „Laumas” rajonā
- ostas teritorijas optimizēšana un **jauna jahtu ostas/ūdenssporta centra izveide**

Nepieciešamie risinājumi un pašvaldības loma:

- Publiskas diskusijas organizēšana - **pašvaldība**
- Ostas detālplānojuma izstrāde, norādot publiski pieejamās teritorijas un to funkcijas – **pašvaldība sadarbībā ar Liepājas ostas pārvaldi**
- Grozījumi domes saistošajos noteikumos „Liepājas ostas noteikumi”, nosakot publiski pieejamās vietas – **pieņem pašvaldība**

Funkcionālās sasaistes risinājumi starp piekrastes zvejniecību un transporta infrastruktūru

Problēma:

- Nav sakārtots tiesiskais regulējums pašpatēriņā zvejas lomu un laivu nogādāšanai krastā - Aizsargjoslu likums aizliedz mehānisko transporta līdzekļu iebraukšanu krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē
- Nepietiekams skaits labiekārtotu nobrauktuvju

Mērķis:

- nodrošināt piekrastes zvejnieku lomu izkraušanu un nogādāšanu krastā, saudzējot piekrastes kāpu biotopus, tūrisma un rekreācijas vietas

Nepieciešamie risinājumi un pašvaldības loma:

- Nobrauktuvju/zvejas lomu izkraušanas vietu un atbilstošas infrastruktūras plānošana, ierīkošana un uzturēšana - **Pašvaldība**
- Grozījumi «Aizsargjoslu likumā»

Labiekārtota nobrauktuve Pāvilostā

Pašvaldību funkcijas

Normatīvais akts	Regulējums
Likums par pašvaldībām	<p>Organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana)</p> <p>Gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošana un uzturēšana)</p> <p>Noteikt kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie meži un ūdeņi, ja likumos nav noteikts citādi;</p>

Pašvaldību funkcijas

Normatīvais akts	Regulējums
Likums par pašvaldībām	<p>Rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu (atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.);</p> <p>Veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu;</p> <p>Sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu;</p> <p>Saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumu noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību;</p> <p>Piedalīties civilās aizsardzības pasākumu nodrošināšanā</p>
Teritorijas attīstības plānošanas likums	<p>Izstrādāt un apstiprināt vietējās pašvaldības attīstības stratēģiju, attīstības programmu, teritorijas plānojumu, lokālplānojumus, detālplānojumus un tematiskos plānojumus</p>

Pašvaldību funkcijas

Aizsargjoslu likums

Applūstošā teritorija — ūdensteces ielejas vai ūdenstilpes ieplakas daļa, kura palos vai plūdos pilnīgi vai daļēji applūst un kuras platums ūdensteces vai ūdenstilpes aizsardzības nolūkos tiek noteikts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā

- **Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla**
- Pašvaldībai vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ir jāparedz iespēja **kājāmgājējiem piekļūt pludmalei** un vietas automašīnu (transportlīdzekļu) stāvvietu

Jūras aizsargjoslā ierīkotajās peldvietās aizliegts braukt ar motorlaivām un ūdens motocikliem, ja tas nav saistīts ar specializēto dienestu darbību, šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību. **Vietējā pašvaldība nosaka speciāli iezīmētas vietas, kurās atļauts braukt ar ūdens motocikliem.**

Pašvaldību funkcijas

Normatīvais akts	Regulējums
Zvejniecības likums MK Noteikumi Nr. 1375 „Par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību piekrastes ūdeņos”	Pašvaldība juridiskajām un fiziskajām personām iznomāto zvejas tiesību izmantošanai iedala zvejas rīku vai nozvejas limitu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos (līdz 20m izobātai).
Zemes dzīļu izmantošana MK noteikumi Nr. 698 “Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība”	Vietējās pašvaldības izsniedz atļaujas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei

Pašvaldību funkcijas

Normatīvais akts	Regulējums
Ostas darbība Likums par ostām, 6.pants.	Ostas noteikumu projektu izstrādā ostas pārvalde, un pēc saskaņošanas ar Satiksmes ministriju attiecīgā pašvaldības dome izdod tos saistošo noteikumu veidā.
Padziļināšana un grunts novietnes MK noteik. Nr. 475, „Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”	Izņemto grunti, ..., novietot pašvaldību noteiktās pastāvīgās vai pagaidu novietnēs (līdz vienam gadam) vai grunts novietnēs jūrā.
Peldūdeņi MK noteikumi Nr. 38 “Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība”	<ul style="list-style-type: none">• Peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto plānoto (atļauto) izmantošanu.• Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas.

Valsts interešu jūras izmantošanā sasaiste ar sauszemes izmantošanu

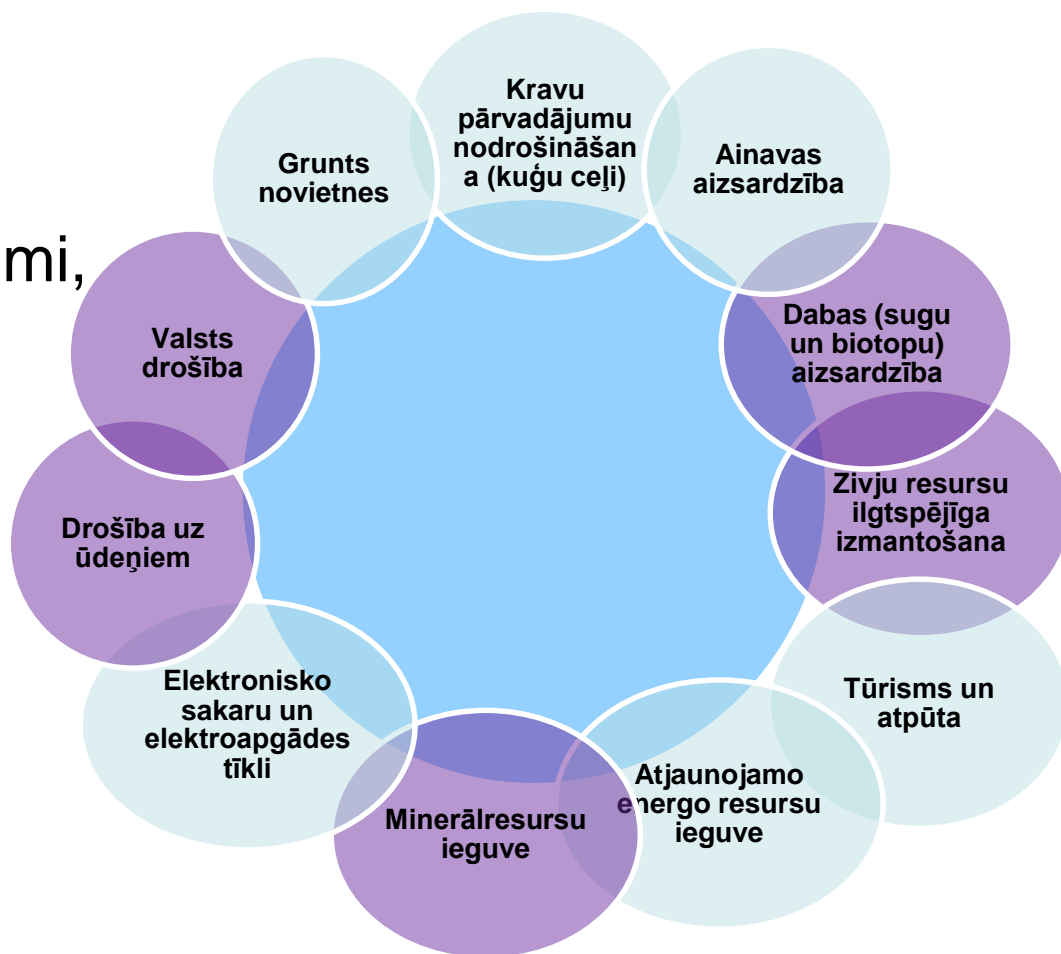
- **nacionālo interešu objekti** — teritorijas un objekti, kas nepieciešami būtisku sabiedrības interešu nodrošināšanai, dabas resursu aizsardzībai un ilgtspējīgai izmantošanai (TAPL definīcija)
- Līdz 11.03.2014: **No 12.03.2014**
- Priekšlikumus par nacionālo interešu objektiem sagatavo nozaru Ministrijas **un noteiktajā kārtībā virza apstiprināšanai Ministru kabinetā attiecīgās nozares ministrija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, kuru teritoriju ietekmēs nacionālo interešu objekts.**

Ir likvidēta vienota un koordinēta pieeja ☹

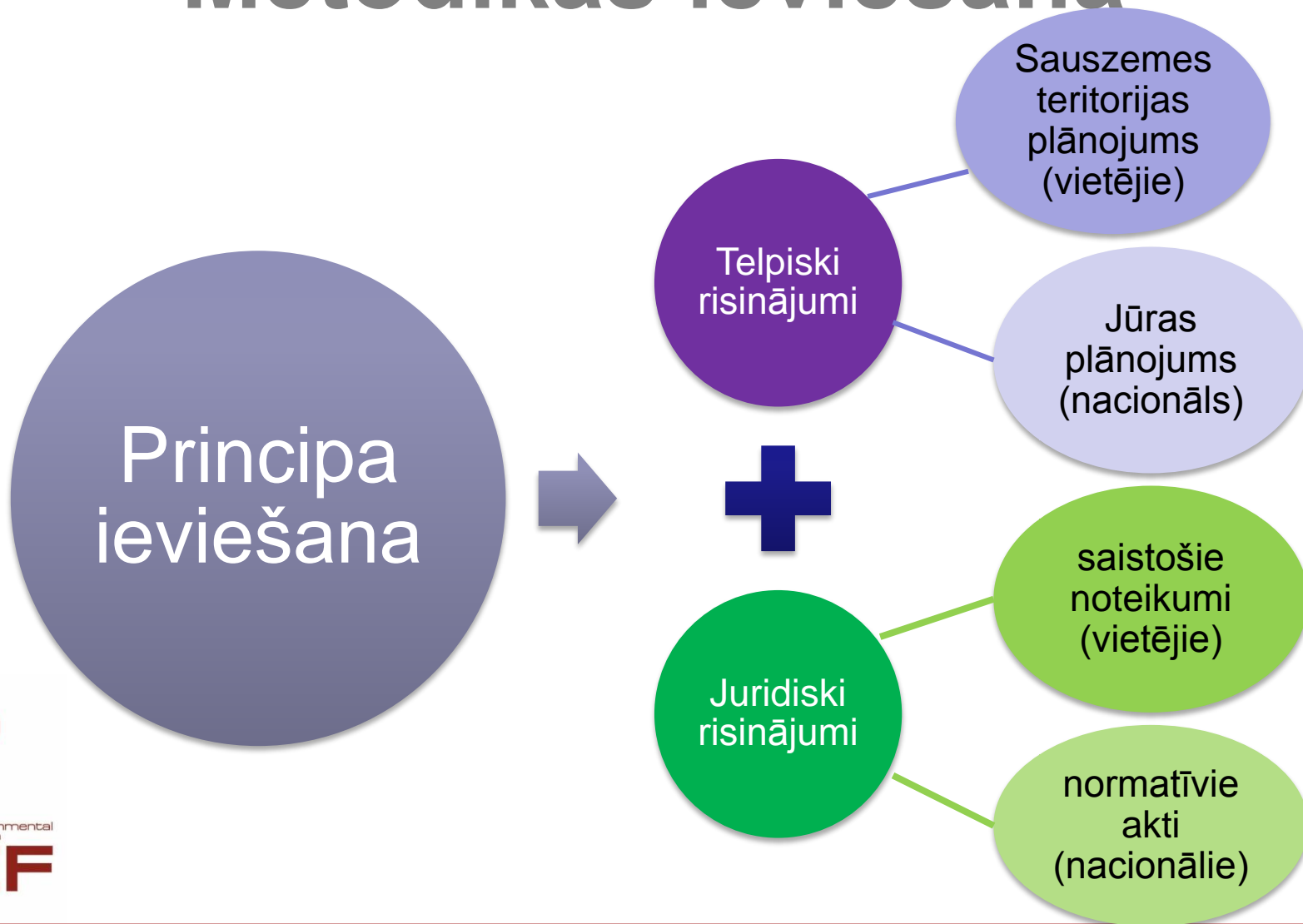
Iespējamās valsts intereses

Pamatnostādnes

Normatīvie akti
(Likumi/MK noteikumi,
MK rīkojumi)

Metodikas ieviešana

Funkcionālās sasaistes nodrošināšanas risinājumi

Telpiskie risinājumi

- JTP: sabalansētas piekrastes attīstības, rekreācijas, dabas, ainavas un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības intereses
- Vietējie teritorijas plānojumi: norādītās piekļuves vietas jūrai (noejas, nobrauktuves, stāvlaukumi), apbūves teritoriju plānojums, ostas teritorijas
- Tematiskie plānojumi: pludmales zonējums un infrastruktūra; ainavu plānojums
- Dabas aizsardzības plāni aizsargājamām teritorijām: zonējums, tūrisma infrastruktūras plānojums
- Detālplānojumi: ostas teritoriju izmantošanai

Juridiskie risinājumi

- Teritorijas attīstības plānošanas likums
- Grozījumi «Aizsargjoslu likumā»
- Grozījumi Pašvaldību saistošos noteikumos.

Paldies!

